

Установа “Дзяржаўны музей гісторыі беларускай літаратуры”
Філіял “Літаратурны музей Максіма Багдановіча”

Артыкул

“Пра што расказала старая паштоўка...”
(газета “Літаратура і мастацтва” № 47 (с.11) ад 11.12.2020)

Аўтар:
вядучы навуковы супрацоўнік
навукова-асветніцкага аддзела
Мышкавец Ірына Вітальеўна

Мінск 2020

Супрацоўнікам Літаратурнага музея Максіма Багдановіча апошнім часам шанцуе на прыемныя сустрэчы і цікавыя знаходкі. Зусім нядаўна да нас прыязджалі родзічы паэта па лініі яго цёткі Марыі Ягораўны Галаван (Багдановіч). Супадзенне ці не, але ў хуткім часе пасля гэтай сустрэчы прыйшла навіна з Ніжняга Ноўгарада, ад нашчадкаў другой цёткі М.Багдановіча – Магдаліны Ягораўны Гапановіч (Багдановіч).

На сувязь выйшаў даўні сябра музея Максім Аркадзьевіч Бараховіч, унучаты пляменнік Максіма Багдановіча, захавальнік сямейнага архіва. Многія каштоўныя дакументы, здымкі ўжо перададзены ў фонды Літаратурнага музея Максіма Багдановіча, але пошукі працягваюцца. І вось новы, выяўлены Максімам Бараховічам дакумент – паштоўка зводнага брата пісьменніка Паўла Адамавіча Багдановіча з Яраслаўля да стрыечнай сястры Веры Іванаўны Кунцэвіч, якая жыла ў Ніжнім Ноўгарадзе.

Датуецца паштоўка 1 чэрвенем 1944 года, ідзе Другая сусветная вайна, таму ёсць штамп “Праверана ваеннай цэнзурай”. Павел цікавіцца ў сястры жыццём сям’і, паведамляе скупыя звесткі пра сябе, маці і брата Мікалая. Пасля разводу ён жыве разам з маці Аляксандрай Апанасаўнай Багдановіч, працуе выкладчыкам у Яраслаўскім хіміка-механічным тэхнікуме. Па стане здароўя Паўла Адамавіча на фронт не ўзялі, а вось яго малодшы брат Мікалай пайшоў ваяваць, пра гэта таксама ўзгадваецца ў паштоўцы. У фондах музея беларускага паэта захоўваюцца дакументальныя сведкі гэтага – франтавыя здымкі Мікалая Адамавіча і яго партрэт у ваеннай форме, намаляваны алоўкам. Павел піша таксама пра цяжкія ўмовы жыцця сям’і, адсутнасць ацяплення, асвятлення. Ён выказвае клопаты пра маці, якая знаходзіцца ў сталым веку і вымушана днямі быць у холадзе і голадзе, альбо стаяць на рынку, спрабуючы прадаць нейкія хатнія рэчы, каб купіць хоць крыху бульбы.

Звяртаем увагу на адрасы, пазначаныя на паштоўцы, адзін з іх – Яраслаўль, Флоцкі зав., д. 4, кв. 2. Сям’я Багдановічаў засялілася ў гэтую кватэру ў другой палове 1920-х, тут дажываў свой век Адам Багдановіч, менавіта сюды прыходзілі лісты ад яго пляменніц, Вацлава Ластоўскага, Кацярыны Пешкавай. Частка з іх сёння ў фондах музея, як і чарнавыя варыянты лістоў Паўла Адамавіча да К.Пешкавай, дзе ён распавядае пра апошнія дні жыцця бацькі і яго адыход у вечнасць. Лісты напісаны ў красавіку 1940 года, паштоўка – на чатыры гады пазней, але почырк Паўла не пераблытаць – тонкі, бісерны. Пазней ён поўнасьцю страціць зрок, і шматлікія лісты да беларускіх навукоўцаў, даследчыкаў і музейных супрацоўнікаў па яго просьбе будуць пісаць знаёмыя і суседзі.

Адрас Веры Гапановіч – Ніжні Ноўгарад, вул. Заломава, д. 36/3, кв. 4 – таксама добра знаёмы супрацоўнікам музея. Вуліца размяшчаецца ў гістарычнай частцы горада, раней яна насіла назву Пахвалінская. Дом меў дзіўны, падвойны, нумар, таму што знаходзіўся на рагу Пахвалінскай вуліцы (д. 36) і Піваварнага завулка (д. 3). На жаль, гэты дом не захаваўся, тут пабудаваны жылыя шматпавярховыя дамы і гасцініца “Ніжагародская”. На працягу доўгага часу менавіта ў гэтым доме, толькі ў розных кватэрах, жылі сем’і цётка Максіма Багдановіча, тут неаднаразова бываў і ён сам. Пасля заканчэння ў 1916

годзе Дзямідаўскага юрыдычнага ліцэя паэт пакінуў бацькоўскі дом і прыехаў у Мінск, але папярэдне разам са стрыечным братам Пятром Гапановічам разглядаў розныя варыянты месцажыхарства, у тым ліку і Ніжні Ноўгарад.

Калі б выбар Максім схіліўся на карысць не Мінска, а горада на Волзе, няма сумненняў, што жыў бы ён па гэтым адрасе, альбо здымаў кватэру дзесьці побач. Бо так было і раней, Адам Багдановіч і яго сёстры пасля пераезду ў Ніжні Ноўгарад нават геаграфічна імкнуліся быць бліжэй адзін да аднаго. Яны выбіралі кватэры ў адным раёне, а сем’і сяцёр доўгі час жылі ў адным доме па вуліцы Пахвалінскай: Гапановічы – на другім паверсе, Галаваны – на першым. Нашчадкі цёткі Марыі перабраліся ў Маскву, а дзеці цёткі Магдаліны засталіся ў Ніжнім Ноўгарадзе – Пеця, Наталія, старэйшая Вера з дочкамі. Яны беражліва захоўвалі сямейны архіў – фотаздымкі, лісты, прадметы побыту. Менавіта Вера, а потым яе дачка Наталля захоўвалі рукапісны сшытак перакладаў М.Багдановіча “Зеленя” і яго фатаграфіі, зараз гэта каштоўныя музейныя прадметы. Сёння важную справу па захаванні сямейнага архіва і папаўненні фондаў музея працягвае ўнук Веры – Максім Бараховіч.

Паштоўка – толькі першая ластаўка з восеньскіх знаходак Максіма Аркадзевіча. Якія яшчэ незвычайныя рэчы знойдзены ім у сямейным архіве, распавядзем у бліжэйшы час. Таму вам, шануюныя чытачы, застаецца чакаць новых музейных аповедаў пра сведчанні жыцця паэта і яго родных, а таксама гісторыі пра не менш цікавы працэс пошуку. Спадзяемся, што сяброўства з нашчадкамі Максіма Багдановіча працягнецца далей, новыя пакаленні яго родзічаў гэтак жа ўважліва будуць ставіцца да спадчыны паэта, дапамагаць у папаўненні фондаў каштоўнымі матэрыяламі.

Ілюстрацыі:

1. Паштоўка П.А.Багдановіча да В.І.Кунцэвіч. 01.06.1944.
2. Дом, у якім жылі цёткі Максіма Багдановіча.